Štev. 39. V Ljubljani, dne 23. maja 1908. Leto II.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA CELO LETO 6 K, ZA POL LETA 3 K, ZA ČETRT LETA 1 K 50 v. V LJUBLJANI S POŠILJANJEM NA DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Velika nemška pridobitev vsled nove volilne reforme.

Nepristranski, trezno misleči opazovatelj novejših in najnovejših političnih dogodkov širom naše slovenske domovine priznati mora, da Nemci vedno in na celi črti prodirajo; to pa večinoma vsled naše lastne kratkovidnosti ali pa needinosti. Tu ne pomagajo nič oficijalne izjave raznih strank in strankarskih glasil o velikanskih narodnih pridobitvah slovenskih; tu ne pomagajo nič obdolžitve, katere očita stranka stranki, ker v kratkem zagreši očitajoča stranka isti greh narodne brezbrižnosti, da ne rečemo narodnega izdajstva, iz najnavadnejših strankarskih nagibov.

Tudi sedaj, ko se je sklenila nova volilna reforma, za deželni zbor kranjski, se Nemci lahko smejejo v pest; boljši zanje bi namreč reforma ne mogla izpasti, in če bi jo tudi narekovali popolnoma sami. Kaka ironija, ako primerjamo volilni red kranjski s štajerskim ali pa celo s koroškim. Pri nas ima peščica Nemcev 11 mandatov, tam pa (Koroško) 120.000 Slovencev en mandat! Naravnost škandalozno za vse prizadete poslance obeh slovenskih strank je pa dejstvo, da se je po novi volilni reformi ločil trg Ribnica od Kočevja ter priklopil dolenjskim mestom, Kočevju samemu pa prisodil lasten poslanec. Preko tega vnebovpijočega narodnega greha šlo je naše časopisje molčeče; čitali smo edino pripombo, da se je to zgodilo na željo Ribničanov samih!

Da je ta vzrok neresničen in, da mora tičati za celo zadevo nemško narodna mahinacija, ki se je posluževala zopet enkrat slovenskih glasov v dosego velike nemško-narodne pridobitve, bo vsakomur umevno komur je jasen dejanski položaj.

Razlika v številu prebivalstva med mestom Kočevjem in trgom Ribnico je namreč neznatna in znaša približno 100 duš. Ribnica se urno in uspešno razvija, med tem ko tudi v Kočevju ravno v zadnji dobi slovenski živelj na gospodarski moči in po številu pridobiva in smemo tam upati na boljšo dobo kljub najintenzivnejšemu delu združenega nemštva v nasprotnem smislu. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah je dobil slovenski kandidat 90 glasov, nemški pa nekaj nad 140; pripomniti je tu, da pri minulih volitvah klerikalci niso glasovali za naprednega slovenskega kandidata, medtem ko bi to pri prihodnjih volitvah gotovo storili, ker tudi brez Nemcev tvorijo absolutno večino v deželnem zboru in nimajo torej nikakih ozirov napram Nemcem.

Iz vsega tega sledi, da bi v združenem ribniško-kočevskem okraju pri prihodnjih volitvah ali pa vsaj v doglednem času gotovo prodrl slovenski kandidat; to bila bi slovenska pridobitev. S tem pa, da se je napravilo Kočevje za samostojni okraj, je **za vedno** Nemcem zasiguran en mestni mandat. To je pa tem žalostneje, ker je po starem volilnem redu že enkrat (sv. Višnikar) prodrl slovenski kandidat proti nemškemu vsled malo manjše udeležbe pri volitvah s strani nemških Kočevcev. Sedaj je pa torej petrificirano krivično stanje, da ima mesto Kočevje s približno 1100 prebivalci in znano majhno davčno močjo svojega lastnega nemškega poslanca sredi slovenske dežele, v kateri ima skupina ostalih dolenjskih mest s približno 11.000 prebivalci [tudi samo enega poslanca, dočim pride na Koroškem, kjer so merili pravico Nemci, proti slovenski manjšini (slovenska manjšina tam je mnogo večja kakor pa neznatna nemška manjšina na Kranjskem), na 120.000 Slovencev tudi samo eden poslanec!

Te izpremembe v volilnem redu si pač ni želel noben Ribničan Slovenec. Kajti sedaj tudi Ribnica ne dobi nikdar svojega poslanca, ker v skupini dolenjskih mest niti ne pride v poštev, medtem, ko bi pa v nasprotnem slučaju, ako bi ostalo pri starem, Ribčanom v doglednem času bil lasten poslanec zasiguran.

Ta izprememba v volilnem redu je velikanska pridobitev za kranjske Nemce, in zakrivili se jo naši slovenski poslanci.

Ker ne moremo misliti, da je kdo izmed njih glasoval za to točko v izpremembi volilnega reda iz skrajne brezbrižnosti in nepoznanja razmer in duševne omejenosti, moramo smatrati to glasovanje s strani slovenskih prizadetih deželnozborskih poslancev za narodno izdajstvo, s katerim so si priberačili kako strankarsko koncesijo. Dokler bomo imeli take zastopnike v deželi, kjer bi edino lahko Slovenci neomejeno gospodarili, ni rešitve za nas! Nemcem je pa lahek boj, ker imajo pred seboj kot nasprotne narodne voditelje može, kateri so v narodnem oziru ali izdajice ali pa — bebci!

Naša „narodna“ politika.

So trenotki, ko se naši „politiki“ iztreznijo. Lucida intervalla! Tedaj pač vidijo jasno in popolnoma razumno govore, kaj bi bilo našemu narodu treba, katera pota bi morali hoditi, da bi prišli do cilja, do osvobojenja slovenskega naroda narodne njegove sužnosti. Tedaj vedo za razne leke in zdravila, ki bi jih bilo v primernih dozah dati bornemu temu trpinu, narodu slovenskemu. Taki jasni trenotki pridejo zlasti, kadar prihajajo obupni klici s slovenske meje le preglasno do središča, do „deželnega stolnega mesta“. V hipu jim je jasno, da je Slovencem treba še vse kaj drugega in kaj več, kakor nekaj političnega sporta in nekaj politike osebnega zadoščenja. Ne rabimo politike za posamezne osebe, ampak politika celokupnosti naroda slovenskega. Vprašati je, ne, kaj koristi temu ali onemu posamezniku, ampak, kaj in kako bi koristil svojemu narodu. Lahko rečemo, da niti ena obstoječih vodilnih strank nima tega cilja pred očmi. Imajo ga morda zapisanega v svojih programih, toda, kaj vse ni napisanega v programih, česar se ne izvršuje, ali pa se celo izvršuje proti programu. Vse stremljenje dotične stranke gre ponajveč za tem, sebe pripeljati do vrhunca, svojim voditeljem dati moč in veljavo — in ne samo politične! V zasledovanju tega cilja ostane programatični cilj popolnoma na strani, boj se razvije v malenkosti, od osebe do osebe in rabijo se pri tem sredstva, ki absolutno nasprotujejo vsakemu etičnemu zakonu v politiki. Oni skupni cilj, ki bi ga morale imeti pred očmi vse slovenske stranke in ki bi ga hotela vsaka stranka doseči po svojem načinu, izginja polagoma in glavni cilj postane, uničiti nasprotno stranko ter preko njenega trupla priti do vrha. In če je na vrhu, se pričenja nov boj nizdol, ker ji zopet druga stranka meče polena pod noge, da bi ona zavzela njeno mesto. Nobena stranka torej, tudi kadar je na vrhu in ko bi prišla v položaj, obračati svojo pažnjo poglavitnemu svojemu cilju: ojačenju in osamosvojitvi naroda slovenskega, ne pride do tega, ker ji tega ne dovoli druga stranka.

LISTEK.

Kaj pravi stari Groga o Rašici?

Potopisne črtice. Franjo Pirc.

O starem Grogu z Rašice sem že slišal, ko me je njegov mladi sosed Lovretov Tone nekoč letošnjo zimo vodil po vrheh in dolih, rebrih in temenih, po jamah in brezdnih razsežne Rašice. „Stari Groga“, tako so mi takrat pripovedovali, „vam bo znal največ pripovedovati o Rašici, posebno pa o rokovnjačih, katere je on dobro poznal, in ko je še pasel, tudi z njimi občeval . . .“

Veste, da me je potemtakem vrlo mikalo se seznaniti s takim znamenitim možem, kakor je stari Groga z Rašice. Ali ker me je obenem in seveda še bolj mikalo ogledati Rašico v času, ko je prepojena duhtečega cvetja, ko se dol in log oblečeta v praznično obleko probujene spomladi, ko vse okrog tebe dije in klije novo življenje, sem se odločil, da si prihodnjič ogledam Rašico takole začetkom majnika. In tako sem tudi storil.

Krasno jutro je bilo, ko sem izstopil v Trzinu iz znano brzega Kamničana, ter se napotil od tam peš proti graščini Jabše (Vaboh), ki kaj slikovito leži ob vznožju Rašice. Hoteč videti ponicanje in gorenji tek znamenitega „Ručigajevga studenca“, sem krenil po prijaznem nasvetu gospoda oskrbnika omenjene graščine, od markirane poti desno za gradom vstran, ter preko malega gozdička po kotlom sličnih vsedah zasledoval podzemeljski tok vode. O „Ručigajevem studencu“ spregovorimo še kaj več, ko se preišče v veliki duplini, izpod katere izvira, njegova jezerska vodoshramba. Sicer pa se ga tudi po markirani poti kaj lahko najde. Treba le streljaj, predno vodi markacija v prvo gorsko selo Sred. Dobeno, kreniti desno na kolovozno pot, ki pelje skoro tik nad globoko, romantično jarugo z izvirom studenca. Kakih 100 metrov naprej stoji prijazna domačija očeta Ručigaja, vzornega posestnika na Spod. Dobenu. Poleg krasnega razgleda z vzorno kultiviranega vrta, nudi Ručigajev dom tudi posebnost, da je tu izpeljan vodovod, ki žene vodo iz nižje ležečega studenca kakih 30 do 35 metrov visoko do hiše, oziroma prav v kuhinjo. Aparat je kaj preproste sestave, in bi se dal mogoče tudi po drugih gorskih selih uspešno uporabiti.

Ampak vrnimo se zopet na markirano pot nazaj. Kmalu smo na Sred. Dobenu, oziroma tudi na Gor. Dobenu — dve slikoviti gorski seli, kakoršnih je malo v ljubljanski okolici. Človek bi mislil, da je zašel v divno Vipavsko dolino in ne na strmo rebro hriba potisnjeno gorsko selo. Obsežni vrtovi vsi v cvetju, bujna rast, kamorkoli zazreš. Rašica je sploh kaj čudna gora. Tu dozoreva najboljše sadje, polja obrode, kakor menda nikjer nižje v dolinah. Južno od vasi Rašice, na takozvanih „Močilih“ rase ob povirju studencev trava tako bujno, da jo že februarja kose, včasih pa tudi še preje. Priporočati bi bilo, da se povirje teh studencev preišče; izletniki, zlasti oni, ki obiskujejo Rašico že v zimskem času, pa bi bili gotovo hvaležni, če bi se na vasi Rašici postavil kažipot na „Močile“. Od tu bi se dala izpeljati nadaljna markacija vodeča pod vasmi Dobeno k Ručigajevemu studencu. Partija, vodeča ponekod ob strmih pečinah, vendar vseskozi pod hladnim okriljem bujno rastočih lesov je tudi ob poletnem času jako priporočljiva. Ker sem že omenil posebnost dozdevno gorkih studencev na „Močilih“, opozarjam spotoma še na neko tozadevno zanimivost Rašice. Po vrheh Rašice se nahaja mnogo globokih razpok, katerim pravijo „sapnice“. Odkod to značilno ime? Pozimi, kadar zapade sneg, se ponekodi ob rebrih in robeh kraševito razdejane gore, začne kaditi ali pariti. Če si nekaj pozneje dotični kraj ogledaš, opaziš, da je tam na gotovih mestih sneg naglo izginil, dočim ga je v bližnji okolici še dovelj. „Sapnice“ kratkomalo ne puščajo ležati snega okrog sebe. Tudi ti prikazni naj bi se posvečala večja pozornost; morda so „sapnice“ v kaki tesneji zvezi

Toda narod slovenski ni danes še v srečnem položaju, da bi se smel igrati — stranke. To je privilegij močnejših narodov, ki jim ne preti nevarnost raznarodovanja in potujčevanja. Privošči si navsezadnje lahko to narod francoski, angleški, nemški ali ruski, ki štejejo svojega moštva na milijone, ki zasedajo kompaktno velike zemlje in ki jim ni mari, ali nekaj tisočev tega naroda izgine v tujem narodu, v kolikor je pri velikih narodih kaj tacega sploh mogoče. Slovenci pa, ki se še moramo boriti za vsako slovensko besedo pred oblastmi, ki moramo biti dolgoletne boje za vsako slovensko šolo, ki moramo z nadčloveškimi žrtvami varovati svoje meje proti močnejšim sosedom, ki smo v gospodarski odvisnosti od tujcev, Slovenci bi morali pustiti na strani to igro s strankami, kojih najbližji cilj je prazen nič, je fantom, ki nima z obstojem naroda slovenskega nobenega opravka. Kaj nam mari „klerikalci“ — koliko jih je pravih, pristnih klerikalcev; kaj nam hočejo „liberalci“ — tudi teh je pravih, protiverskih svobodomislecev le peščica — in vendar se ženemo tako, kakor bi bil v resnici ves narod slovenski razdeljen v dva tabora — tu liberalci, tam klerikalci. Saj to ni res, le posamezniki so to in ti posamezniki vlečejo narod za seboj zagrinjajoč mu oči, da ne vidi prave svoje podobe, mašeč mu ušesa, da ne sliši stoka od meje slovenske. Le pove naj nam kdo, v čem je razloček n. pr. med „klerikalnim“ in „liberalnim“ našim kmetom, obrtnikom, trgovcem. V bistvu ga ni razločka. Katoliške vere so vsi, verna sta oba enako, oba izpolnujeta točno verske svoje dolžnosti. Čemu torej delati razloček? Ločiti enega od druzega se pravi, na u m e t e n n a č i n in z uprav rafiniranimi sredstvi n a p r a v l j a t i r a z p o r i n r a z l i k o, ki naj služi s e b i č n i m n a m e n o m p o s a m e z n i k o v in pa narodnemu nasprotniku.

Slovenskega rodu smo vsi in **biti predvsem Slovenec**, to nam narekuje kategorični imperativ obupnega položaja, ki se v njem danes še nahaja narod slovenski v narodnem, kulturnem in gospodarskem oziru. Poleg tega biti danes še kaj drugega je potrata, je sport, je greh storjen nad našim narodom.

Do tega spoznanja pridejo časih naši politiki. Žal, le za kratko dobo. Pa zopet padejo nazaj v svoje grehe iz navade, grehe, ki jim jih je priučila politična vzgoja. Navada in vzgoja je časih največja zavora za napredek, za čistejše mišljenje — zlasti v starejših politikih, ki pa imajo vodstvo v rokah in vladanje mase. Napačni ponos, napačno mnenje o časti jim prepovedujeta misliti drugače in delati boljše, kakor so delali dosihmal, dasi v svojem srcu ob kakih trenotkih morda spoznavajo, da n i m a j o prav in da ima prav n a s p r o t n i k. In zlasti ti starejši naši politiki so, ki so v svoji politični razvadi tako okoreneli in odreveneli, da po njihovem mnenju sploh kaj druzega na svetu ni, kakor „liberalec“ tu, „klerikalec“ tam. Začudeno gledajo človeka, k i h o č e b i t i S l o v e n e c in nič drugega kakor S l o v e n e c. Ne morejo se vmisliti v položaj tega čudnega politika in obsipajo ga s „pilpogačico“, „dvoživko“ in drugimi takimi cvetkami političnega našega življenja. Ljudje, ki ne razumejo novega življenja, ki ne znajo upoštevati bednega položaja našega naroda, bi morali biti — vsaj, kadar pridejo nadnje lucida intervalla — toliko požrtvovalni, da se prostovoljno umaknejo za plot, ki so si ž njim zagradili svet in preko katerega priti nimajo ne moči, ne volje več.

Današnji položaj slovenskega naroda zahteva in terja od nas, d a s m o S l o v e n c i i n p o t e m š e l e k a j d r u g e g a. Zakaj samo kot Slovenci bomo dali narodu to, kar je narodovega. Vse naše delo mora biti posvečeno samo temu narodu, in velika izguba je že, kdor le samo nekaj tega dela trosi in trati za druge nepotrebne stvari. Zato je danes na Slovenskem u p r a v i č e n a e d i n o stranka, ki naj vrši napominano delo. Delo je porazdeliti enakomerno, somerno in sporedno na k u l t u r n o in na g o s p o d a r s k o stran. Koristimo s tem posamezniku; čim bolj pa širimo krog teh posameznikov, tem večje koristi donašamo narodu v njegovi celokupnosti. Zato proč z vsako stranko, ki se peča s čim drugim in na površje s stranko, ki ji je poglavitna naloga d e l o n a k u l t u r n e m i n n a g o s p o d a r s k e m p o l j u — v s e p a v p r i d n a r o d u s l o v e n s k e m u. Stranka naj obsega vse Slovence tako, da ne bomo več govorili o — stranki, ampak o taboru, ki so v njem — vsi Slovenci.

Čas bi bil, da bi se vsaj glede narodno političnih in narodno gospodarskih točk zedinili vsi voditelji slovenski v tak tabor; le na ta način imel bo naš odpor proti navalu številnejših in gospodarsko močnejših naših nasprotnikov tudi — uspeh!

Politični pregled.

Dve važni manifestaciji.

Isti dan, ko so se klanjali nemški knezi našemu cesarju, kar so slavili nemški listi kot manifestacijo velenemške ideje, so se zbrali v Pragi povodom dr. Heroldovega pogreba slovanski poslanci na banket, ki se je razvil v sijajno manifestacijo slovanske vzajemnosti. Oglasili so se na banketu, katerega je otvoril dr. Kramař, tudi Italijani in Rumuni in se izjavili solidarne s Slovani v boju proti nemštvu. Manifestacija je bila gotovo na mestu, saj je nemško časopisje brez razlike videlo v tem demonstrativnem obisku nemških knezov prvi korak za nov „bundesstaat“, ki naj obsega nemške države in Avstrijo. Toda Slovani so ti velenemški demonstraciji postavili nasproti v s e s l o v a n s k o a v s t r i j s k o d e m o n s t r a c i j o in dokazali, da vseslovanska vzajemnost vendar še ni samo bajka. Da bi le vztrajali na tem stališču, potem bo kmalu odklenkalo nemški nadvladi v Avstriji in vsi nemški knezi ji ne pomorejo več na noge.

Uradni jezik v Dalmaciji — hrvatski.

Jezikovno vprašanje v Dalmaciji je postalo akutavalno posebno od tedaj, ko je hotel cesarski namestnik dalmatinski, nemški baron Handel, utihotapiti nemščino kot uradni jezik in to v deželo, kjer prebiva poleg 97% Srbo-Hrvatev samo 3% Italijanov in 0% Nemcev! Dolgo časa so se potem vršila pogajanja med poslanci in vlado in se je slednjič vendar doseglo sporazumljenje. Dalmacija dobi nov jezikovni zakon, ki določa ne samo, da je po vsej Dalmaciji hrvaščina kot jezik med uradi in strankami, ampak tudi kot notranji uradni jezik. Poleg tega se je dovolilo Italijanom, da se bodo italijanske vloge reševale v laškem jeziku. Nemščina se bode rabila samo v poročilih na osrednjo vlado. To je pametna in pravična rešitev. Mi pa moramo na to delovati, da dosežemo isto, kar so dosegli Poljaki, Čehi in Hrvati in če bomo vedno odločno in dosledno zahtevali svojih pravic, jih bomo tudi dosegli.

Hrvatsko.

Baron Rauch se neprestano vozi med Zagrebom in Budimpešto in vsako tako potovanje mu donese novo blamažo. Kakor znano, vprizarja baron Rauch neprestane krčevite poskuse, da bi izposloval na Dunaju posebna pooblastila, s katerimi bi mogel tlačiti in daviti javno mnenje na Hrvatskem. Vesti iz Budimpešte in Zagreba poročajo, da je imelo zadnje potovanje ministrskega predsednika Wekerla na Dunaj namen, da izposluje od krone toli zaželjena pooblastila za barona Raucha. A Wekerle se je vrnil praznih rok, vsaj za barona Raucha. Menda se pa Wekerle niti posebno ni trudil za Raucha, ker so Madjari sami menda že prišli do spoznanja, da Rauch sploh ni sposoben za banski prestol, niti po svoji kvalifikaciji niti po svojem karakterju.

O brutalni svoji naravi in o svojem nespoštovanju do konstitucije je podal Rauch eklatanten dokaz ravnokar s tem, da je naložil državnemu predsedništvu, naj zaprosi ogrsko-hrvatski parlament za izročitev nekaterih poslancev hrvatsko-srbske koalicije, da jih bo mogel sodno preganjati radi dogodkov na zadnjih volitvah! Ali Rauch ni pokazal s tem samo svojo brutalnost, ampak tudi svojo piramidalno ignoranco, kajti skupni ogrsko-hrvatski parlament v Pešti nima niti pravice izročati hrvatskih poslancev. To so le delegatje v skupnem parlamentu in so člani hrvatskega s a b o r a. Le ta edini ima pravico odtegniti hrvatskim poslancem imuniteto in jih izročiti sodišču. Barona Raucha čaka nova blamaža, ker ne moremo verovati, da bi Madjari hoteli prezirati to ustavno dejstvo.

Baron Rauch mora sramotno pasti, ker minoli so tisti časi, ko se je moglo vladati samim nasiljem.

Preganjanje Slovanov na Ogrskem.

Okrajne oblasti v Budimpešti so prijele od ministra za notranje stvari ukaz, da izvršijo hišne preiskave pri raznih budimpeštanskih slovanskih društvih. To se je tudi zgodilo, vendar se navzlic največjemu naporu in denuncijacijam različnih visokih in malih Madjarov ni našlo nič sumljivega. To seveda Madjare ne bo oviralo, da ne bi društev razpustili ali vsaj z občutno globo kaznovali, saj ta hunski „Edelvolk“ ni nikdar v zadregi, kadar hoče najti sovražnike ogrske države in veleizdajalce; če ne morejo nič najti, pa — podtaknejo. Saj je Madjarom dovolj, če ljubi Slovak svoj rod in svojo zemljo, in precej govore o p a n s l a v i z m u. Če Slovak peva nabožne pesmi v svojem jeziku, je dal že s tem Madjarom podlago za motenje vere, če se slovaški otroci nočejo učiti madjarskega jezika, se isti roditeljem odvzamejo in vtaknejo jih v pristno madjarske vasi med Donavo in Tiso na „r e j o“ i n v z g o j o itd. In ako sedaj prirejajo preiskave po slovaških društvih, smemo biti pripravljeni na to, da bodo madjarski listi v kratkem oznanjali celemu svetu, da se je v ogrski prestolici razkrila velikanska panslavistična zarota.

Rusija.

Komisija ruskega državnega sveta se je te dni bavila s predlogo amurske železnice. Vlada dela z vsemi silami na to, da se to vprašanje čim najhitreje reši. Da je ta zahteva upravičena, je po ruskih porazih na daljnem vzhodu popolnoma umevno in stoji Rusija sedaj pred alternativo, svoja vzhodno azijska posestva Japoncem takorekoč brez boja pustiti ali pa svoje stališče utrditi s sistematičnim utrjevanjem Vladivostoka in drugih važnih postojank v Transbajkaliji in obmorski guberniji in z zidanjem strategičnih železnic. Vendar se pa najdejo še celo med uglednimi ruskimi državniki možje, ki ti eminentno važni železnici nasprotujejo. Tako je trdil grof Witte, da ne bo možno zgraditi železnice v štirih letih z ruskimi delavci in da bo ista bolj koristila Kitajski kakor Rusiji. Tudi glede financiranja te železnice se je Witte neugodno izrazil in trdil, da bo treba v pokritje troškov, ki so proračunjeni na 350 milijonov rubljev, najeti posojilo v znesku 390 milijonov rubljev, od katerih bo plačevati na leto 20 milionov rubljev obresti. Vrhu tega bo imela amurska železnica vsako leto 8 milijonov rubljev primanjkljaja. — Grofa Witteja so hudo napadali Suholin, Durnovo in knez Kasatkin, ki so ravno z ozirom na ruske poraze v zadnji vojni in na določbe portmouthske pogodbe na vsak način za zgradbo te železnice.

Da se pa Rusija ne misli tudi za korak umakniti od svojega programa v Aziji, dokazuje dejstvo, da je imenovala vlada generala Miščanko, znanega po svojih predrznih napadih za časa rusko-japonske vojske, generalnim guvernerjem turkestanskim in poveljnikom turkestanskega vojaškega okraja.

Sestanek angleškega kralja z ruskim carjem.

Kakor poročajo londonski listi, se snideta v Revalu 9. junija angleški kralj Edvard in ruski car Nikolaj. Da je temu sestanku pripisovati velik političen pomen, je gotovo, posebno če se pomisli, da je Angleška zaveznica Japonske in da je ravno Anglija bila tista država, ki je tirala Japonsko v boj proti Rusiji. Toda Angležem je ta zveza že preveč nadležna, posebno ker jih Japonci tudi gospodarsko prav pridno izpodrivajo v Mandžuriji in Koreji in mogoče bodo imeli tisti prav, ki prorokujejo zvezo med tema dosedaj tako sovražnima državama.

Sienkiewicz obsojen.

Dne 18. maja se je vršila na Dunaju porotna obravnava radi razžaljenja časti potom tiska proti slavnemu poljskemu pisatelju Henriku Sienkiewiczu. Tožili so Sienkiewicza rusinski dijaki radi nekega članka, ki ga je objavil omenjeni pisatelj v nekem dunajskem časopisu. V istem članku „Björnsonu v odgovor“ je trdil Sienkiewicz:

Dalje v prilogi.

---

z občudovanja vrednimi „močili“? „Sapnice“ delujejo tudi v poletnem času, posebno pa baje ob času vremenskih preobratov. (Najbrže so „sapnice“ skozi razpoke dihajoči, iz globokih vodoshramb goré prihajajoči vodni plini. Sicer bujna Rašica nalikuje Krasu; je polna jam, brezdn, razpok, vsedov in kotlin, pa tudi vsa z vodo prepojena.)

Kakor vidite, z obiskom starega Groga z Rašice, danes skoraj gotovo ne bo nič. To se pravi, vsaj od moje strani ne. Pa preložimo obisk na drugi dan. Tako vsaj sem jaz storil ob svojem dvodnevnem izletu na Rašico. Dvodnevni izlet — pa na Rašico! Je to mogoče? Da, kdor bi si hotel vse saj večje zanimivosti te prečudne in neverjetno obsežne gore le mimogrede ogledati, jako dvomim, da bi bil z Rašico tudi v dveh dneh gotov. Na vsem prostranem pogorju, od vrha do znožja, skoraj ni koraka, kjer bi te količkaj razumen vodnik ne opozoril ali na kak zgodovinsko ali sicer znamenit dogodek, ali na kako prirodno krejevno zanimivost. O naravnost veličastnem razgledu po velikanski, da eni največjih planinskih kotlin: G o r e n j s k i ali L j u b l j a n s k i r a v n i n i, z njenim slikovitim ozadjem vnebokipečih snežnikov, oziroma doli proti jugu s pogorji Notranjske in na vzhodu onih Dolenjske, niti ne govorim. Ta razgled z raznih točk Rašice, posebno proti Ljubljani in na obširno Ljubljansko polje, se da le vžiti, opisati ga ni mogoče.

Zato pa, ko smo dospeli do znamenja koncem Gor. Dobena, smo prišli za danes tudi do razpotja. Vaša pot vas vodi črez vas Rašico in na Gameljne na dobro kapljico v znani gostilni pri „Šraju“ (Jeras), ali pa dalje po markaciji črez T a b o r in S o t e s k o do Černuškega mostu. Midva z Anžinovim Janezom (posestnikom v Gor. Dobenu) slovitim gadjim lovcem, pa kreneva kolovozno pot desno ob travniku, kjer je Janez pred kratkim zasledil lepega jelena in višje gori mimo sedla, kjer so jelena vstrelili; tu smo že na vrheh Rašice in čez nekaj trenotkov tudi že na najvišjem gorskem vrhu 641 metrov nad morjem to je „na Turnu“. Tu se sedaj nahaja vojaško merilno znamenje; v starodavnih časih pa je tukaj stal „turn“ prve, nekoliko nižje ležeče rimske naselbine na Rašici. Prihodnjič, ko se zopet snidemo na Rašici, vas seznanim z zanimivo povestjo, ki se pri vseh Rašičanih podeduje od roda do roda.

Med tem pa še nekaj. Ko pridete na Rašico, oglejte si staro cerkev z narobe pisano letnico. Zglasite se pri „Lovretovem Tonetu“ (velika hiša pri cerkvi), da vam pokaže znameniti jami „n a U š i t i h“ (sredi divje-romantičnega skalovja visečega nad vasjo). Prav pod „Ušiti“ je zadnja večja hiša — Lovretovega Toneta sosed — Kosec, podomače Kreč. Če vas zanima kaj zanesljivega zvedeti iz burnih časov „Rokovnjačev“, tam vprašajte: K a j p r a v i s t a r i G r o g a o R a š i c i!

(Sledi.)

„V zaporu, kamor so utaknili maloruske dijake za nekoliko dni, uprizorili so isti štrajk, s tem, da so se postili — ob vinu in bifteku.“ Petorica maloruskih dijakov, ki se je udeležila znanega štrajka, je za to tožila Sienkiewicza radi častikraje.

Vsled izreka porotnikov je bil ondotni pisatelj obsojen na 300 kron globe ozir. 30 dni zapora. Maloruski dijaki pa so brzojavili Björnsonu: „Resnica je zmagala, ljudski sodniki so obsodili Sienkiewicza.“

Finska.

V zadnjem zasedanju je duma razpravljala med drugim tudi o državnopravnem stališču Finske. Na interpelacijo, vloženo od finskega deželnega zbora, je odgovarjal ministrski predsednik Stolipin, ki je podal na kratko historičen razvoj Finske, njeno razmerje do ruskega carstva in vpliv finske konstitucije, katera komplicira cel položaj. Da je položaj na Finskem še vedno nejasen, temu je v prvi vrsti krivo dejstvo, da tolmačijo Finci pravice, podeljene jim od carja Aleksandra I., kakor pravice neodvisne države in ne kakor pravice notranje autonomije, katere so se svojčas podelile Finski kakor neločljivemu delu skupnega ruskega carstva. Naloga in skrb vlade mora biti, da se utrdijo vezi, ki spajajo Finsko z Rusijo, kajti Finska je le provinca, nerazdružljivo spojena z ruskim carstvom. Obenem pa se mora ohraniti notranja zakonodaja finska povsem nedotaknjena.

Kakor je posneti iz navedenega, namerava ruska vlada veliko akcijo glede rešitve tega precej zamotanega vprašanja, katero je dalo svoj čas povod marsikaterim napadom v tujem, posebno angleškem in nemškem časopisju na rusko „barbarsko“ vladanje. Seveda ne smemo pri tem pozabiti, da vživajo Finci največje državljanske svobode v nasprotju s pruskimi Poljaki ali pa angleškimi Irci.

Atlantsko brodovje.

Kakor poročajo amerikanski listi, so načrti pomorskega oddelka Zveznih držav glede naprave novega atlantskega brodovja že popolnoma dovršeni. Brodovje, ki se bo še pomnožilo po povratku amerikanskega brodovja, ki zdaj križari v Tihem morju, šteje tri bojne ladije najmodernejšega sistema s 16.000, oziroma 13.000 tonami, dalje iz dveh oklopnih križark po 14.500 ton, slednjič iz treh zavarovanih križark, dveh topovnih ladij in nekaj poizvedovalnih križark.

Družba sv. Cirila in Metoda

19. maja 1908.

Družbi sv. Cirila in Metoda — dve novi pokroviteljnini. „Narodna tiskarna“ v Ljubljani je nakazala družbi 200 K za ustanovitev nove pokroviteljnine; zastopnika bo volil odbor „Narodne tiskarne“. — V proslavo spomina vzor-rodoljuba, inženirja Viljema Polaka nabralo je omizje „Za plotom“ v hotelu pri „Južnem kolodvoru“ (A. Seidel) pokroviteljnino 200 K izvajajoč geslo:

„Pomnik postavimo mu tak,
da slednji skuša biti mu enak.“

Zastopnik te pokroviteljnine je g. Vojteh Vidmajer.

*

Računske listke družbe sv. Cirila in Metoda so naročile nadalje sledeče firme: Podrekar Nežika, Narodni dom, Ljubljana; Ivanka Komec pri Lipi, Ljubljana; M. Lončar Tržič; Al. Levec, Šmarna gora; E. Schrey restav. pri Fridrihu, Ljubljana; Jerica Petkovšek „Blumauer“ kolodvor, Ljubljana; gostilna pri Zupanu, Ljubljana; A. Fajdiga, Sodražica; restavracija Mrakova, Ljubljana; Ivan Ukmar, Dutovlje na Krasu, Ivan Vrsčaj za moško podružnico Trst; Josip Wiedernik gostilna pri „Solncu“, Metlika; hotel „Seidel“ Ljubljana; Nemec Franjo, Nabrežina; hotel „Lloyd“, Ljubljana: Fran Jamnik, Karlovska cesta Ljubljana; gostilna Tratnik, Ljubljana; Frančiška Dežmam, gost. Lavrica; Franja Hvastja, Savlje; Anton Kališek, gost. Fužine.

*

Družba sv. Cirila in Metoda opozarja vse lastnike nabiralnikov, da te skrbno čuvajo in hranijo, kajti v kratkem času sta bila dva nabiralnika ukradena. Prosimo tedaj pozornosti, da ne bo družba trpela škodo.

Dnevne vesti.

Kranjsko.

— **„Slovenec“** se precej neslano zaganja v naš list, ker smo obsodili postopanje njegovih poslancev v zadevi glasovanja o povišanju rekrutnega kontigenta, češ, da so zamudili priliko pokazati vladi, ki nas Slovence vedno in povsod prezira in krivično bagatelizuje, da je včasih vendar-le še kaka državna zadeva odvisna od — Slovencev. „Slovenec in njegovi nadbrihtni politiki bodo seveda vedno imenovali zanikernost svojih poslancev: posebno premišljeno taktično potezo; one pa, ki bi se drznili imenovati tako ponižno vdanostne usluge vladi s pravim imenom, psoval bo „Slovenec“ seveda s tem, da jim odreka politični razum. Vzdržujemo v polnem obsegu, kar smo pisali o tej zadevi, in naj se Hribar desetkrat opravičuje pri „Slovencu“, da ni v zvezi z Narodovimi članki, ki so zastopali približno isto stališče. Značilno pa je, da „Slovenec“ nima boljšega zagovora za postopanje svojih poslancev, kakor zagotovilo, da se drži Hribar in njegov klub iste politiške taktike, torej oni Hribar, katerega je mesece in mesece ravno tisti „Slovenec“ dan na dan psoval kot politika in vlekel njegove politične zmožnosti v blato. Res je, da nimamo v narodnih vprašanjih nikakih obzirov, in če tudi kaj več riskiramo, kakor piše „Slovenec“. Posebno pa bomo obsojali najodločneje, ako bodo naši slovenski poslanci te ali one stranke imeli pred očmi razen narodnih še svoje osebne interese, kakor so to ravnokar pokazali. Naš največji sovražnik v državi je bila in je vlada, to naj si zapomnijo naši patentirani politiki, potem naj še-le opravičujejo svoje obzirnosti napram tej vladi. Narodni interes jim gotovo ni narekoval.

— **Narodno-gospodarski pomen slavnostnega jubilejskega sprevoda na Dunaju.** Pod tem naslovom piše „Korespondenčni list“, katerega izda kranjski odsek za jubilejski sprevod v svrho reklame za sprevod, sledeče: „Zanimanje za slavnostni sprevod raste od dne do dne po vseh krajih našega cesarstva. Marsikateri, ki tej ideji do sedaj ni bil naklonjen, se je preobrnil, marsikateri, ki je mislil ostati doma, pojde. Izprevidelo se je namreč, da ima ta sprevod tudi svoje narodnogospodarsko ozadje. Značilne so v tem oziru besede cesarja, ki so se te dni čitale po vseh časopisih. Cesar je sprejel deputacijo dunajskega centralnega odbora za prireditev sprevoda in pri tej priliki izjavil, da ga ta sprevod zelo veseli, ker vidi, da se s tem pospeši tujski promet v Avstriji in s tem da zaslužek obrtnikom in da raditega z radostjo pričakuje ta sprevod. O velikem pomenu tega sprevoda v narodnogospodarskem oziru torej danes ni več dvoma. Mi vemo, da v drugih deželah postavljajo narodnogospodarski moment na prvo mesto pri vsaki priliki, da se vsaka slavnost in vsak imenitnejši dogodek porabi v to, da se dvigne gospodarska moč prebivalstva. Zadnji čas je, da se tudi pri nas v Avstriji to priznava. Slavnostni sprevod na Dunaju bode privabil na tisoče in tisoče inostrancev na Dunaj in ti bodo ravno glavni gledalci sprevoda ter bodo pustili v Avstriji velike svote. Ta denar bo torej ostal v Avstriji in — četudi prvotno le na Dunaju — bode prišel prej ali slej celi državi na dobro. S tem sprevodom se bode priljubila Avstrija tudi inostrancem in se z njim dela naravnost reklamo za celo Avstrijo, torej tudi za Kranjsko. Tujci, ki so videli Dunaj, bodo hoteli videti tudi posamezne kronovine, posebno, ker bodo pred njihovimi očmi korakale slikovite skupine najrazličnejših kronovin. Ne bode imel torej samo Dunaj koristi od tega sprevoda, imeli jo bodo sčasoma tudi druge dežele in to bo gotovo jako znamenit uspeh sprevoda. Dobro je, da se to podpira, ker mi stojimo danes brez dvoma v dobi, v kateri narodnogospodarska struja sili mogočno na dan.“ — Vse lepo in dobro! Pripomnimo pa samo, da smo zelo radovedni koliko tega, brezdvomnega dobička od sprevoda bo odpadlo na nas Slovence. Morda bo pa resnica ta, da bo šel denar iz dežele, nazaj ga bomo pa pričakovali zaman; in potem bo ta sprevod za nas v narodnogospodarskem oziru, tudi le nekako romanje v — Lurd.

— **Ljubljanski župan Ivan Hribar** se je z državnima poslancema dr. Kramarem in dr. Hlibovickim v četrtek odpeljal v Petrograd. Povrne se v Ljubljano v torek 1. junija. — Iz Petrograda poročajo, da se delajo za sprejem slovanskih poslancev velike priprave. Kolodvor bo okrašen. Posebna deputacija se odpelje poslancem nasproti in jih bo spremljala do Petrograda. V deputaciji bo tudi general Volodimirov. Poslance sprejme tudi ministrski predsednik Stolipin; če jih sprejme tudi car Nikolaj, še ni gotovo.

— **Uradništvo na ljubljanskem magistratu** dobi za jubilejski dar iste plače, kakor državno uradništvo. Želimo, da bi se to v resnici uvedlo, zlasti za nižje uradništvo od svetnikov doli. Kajti po naših mislih je višje uradništvo na magistratu že danes mnogo boljše plačano kakor enakovrstni državni uradniki. So uradniki na magistratu, ki bi v državni službi še dolgo ne dosegli tega čina, ki ga uživajo na magistratu. Tudi bi ob tej priliki izrekli željo občinstva, da se namreč uvedo zopet popoldanske uradne ure. Skoro vsi drugi uradi (zlasti sodišča) poslujejo popoldne, vse banke, posojilnice, odvetniki, notarji itd., le na magistratu ne moreš popoldne ničesar opraviti, dasi imaš dostikrat kako prav nujno stvar. Oni dve uri od 12.—2. itak ničesar ne zaležeta, večinoma zapuščajo uradniki urade že krog 1. ure, drugi gredo celo ob 12. uri domov kosit in pridejo potem zopet do 2. ure na magistrat. Tudi želja uradništva je, kolikor vemo, da se uvedejo zopet popoldanske uradne ure. Občinstvu bi bilo zelo ustreženo.

— **Na Rašico k Trubarjevemu rojstnemu domu!** Iz Ljubljane čez Golovec oziroma z dolenjskim vlakom na Škofeljco, od tod čez Pijavo Gorico po divni Željimski dolini (ali pa po zgornji cesti) preko zgodovinsko slovečega romantičnega Turjaka na Rašico — to je kratko začrtani izlet na Trubarjev rojstni dom. Vsacega Slovenca bi moral ta dom zanimati; zlasti pa to velja še posebej o ljubljanskih Slovencih. Današnji gospodar preproste kmetske hiše, na kateri grudi je pred 400 leti tekla zibelka prvaka Slovencev, bije uprav sedaj, ko se gre za vzidavo spominske plošče na hiši pred kakimi 150 leti prenovljeni, trd boj proti nasprotnikom vzidave te plošče. Zato Slovenci, romajte ravno v tem odločilnem času pogosto in mnogobrojno tjakaj v prijazno vas Rašico; tam poizveste, kakov boj je to, ki ga imamo tu v mislih in proti kateremu se sedaj še hrabro borita stari oče in sin Virant (po domače pri Šimenu) kot sedanja naslednika v posestvu nekdanje Trubarjeve rodovine. Ko pridete na Rašico, prav lahko najdete Trubarjev rojstni dom. Tesno druga hiša ob začetku vasi, hiš. štev. 8. visi nad vrati — tam je kraj, kjer je Primož Trubar zagledal luč sveta. Prijazni gospodar Virant vam morda še pokaže kak spomin iz davnih časov.

— **Vozna hitrost na dolenjskih železnicah se poviša.** Železniško ministrstvo je dovolilo, da se sme hitrost na progah Ljubljana — Novomesto, Grosuplje — Kočevje zvišati od 30 na 40, oziroma na 45 kilometrov na uro, če dopuščajo to lokalne razmere in konstrukcija podtalne in vrhutalne gradnje.

— **Občinske volitve v Ribnici.** V smislu § 19. tiskovnega zakona zahtevam stvarni popravek. 1. Ni res, da se je v moji gostilni plesalo veliki četrtek. — 2. Ni res, da iz moje gostilne švigajo vsako nedeljo razgreti devičarji itd. med dopoldansko službo božjo čakajoč konec pridige. Jakob Vovk. 29.

— **Suša.** Od povsodi, zlasti s Krasa prihajajo tožbe o suši. Zemlja razpokana, trava redka, osušena, nizka, tako da bo prva mrva pri nas prav slaba. V ljubljanski okolici je nekoliko boljše.

— **Slovenski Amerikanci** pošiljajo denar domov ter jih naložé v naših denarnih zavodih. To delo posreduje Fran Sakser v Novem Jorku, ki pa pošilja ta denar Kranjski hranilnici, kjer ima zato baje 5 od tisoča provizije. Enako provizijo dobiva baje tudi od Mestne hranilnice. Kranjski hranilnici je poslal baje že dva milijona kron slovenskega denarja, od tega znaša provizija — 10.000 kron.

— **Tečaj za pridelovanje krme na Grmu.** V nedeljo 31. maja t. l. priredi vodstvo kmetijske šole na Grmu tečaj za pridelovanje krme, katerega se lahko udeleži vsak kranjski kmetovalec. Program tega tečaja je naslednji: Dopoludne od 9. do 11. Pridelovanje deteljnih mešanic za dveletno in večletno košnjo. Ogled deteljnih mešanic na šolskih njivah in v poizkuševališču. Popoludne od 2. do 4. Naprava novih travnikov. Praktično razkazovanje najbolj važnih trav. Sestava travniških zmesi. Ogled šolskih travnikov naravnih in umetnih (nasajenih) in travniških zmesi v poizkuševališču. Ker je s tem tečajem dana najugodnejša prilika za ogled šolskih deteljišč in travnikov kakor tudi za spoznavanje raznih detelj in trav ter njih vrednost za mešanice, vabimo naše gospodarje, da se mnogoštevilno udeleže tega tečaja.

— **Artilerija pride na Krim.** Tako je neki artilerist zatrjeval vsem okoličanom Krima pričenši od Preserja do Strahomera. Pojavil se je v torek jutro na gričih sv. Jožef, Sv. Ana (nad Jezerom), hodil tudi po sosedni okolici ter se delal, kakor da nekaj posebno strategično važnega preiskuje. Ljudje radovedni, kaj naj vse to pomenja, so ga seveda izpraševali, če pridejo morda vojaki na vaje, ali manevre v te kraje. Artilerist jim je odgovarjal, da mora preiskovati vsa gorska pota na Krim in nižje vrhe, češ, da pride tusem veliko vojakov na nočne vaje itd. Slično je pripovedoval tudi na Jezeru v gostilni g. Suhodolnika (po domače Čepek). Tu so mu seveda verjeli in se nekoliko tudi pripravili na prihod vojakov. Ponekod je pravil, da pride 200, drugod zopet celo 600 vojakov na vaje. V sredo večer je prenočil v Ivanji vasi pod Krimom; zjutraj se je pustil zarano zbuditi in se je napotil proti Vrbljenju in Strahomeru. V Strahomeru je dejal vaščanom, da je most čez Iško preslab za težke topove. Že popoldne pa so orožniki zasledovali nekega vojaškega begunca imenom Makovski od nove kanonske baterije 1/3 iz Ljubljane, ki je v noči 18. t. m. pobegnil iz Ljubljane. Prišli so kmalu na sled, da je zgoraj omenjeni identičen z beguncem Makovski-jem; govori bolj slabo slovensko; po govoru so ga sodili, da bi bil Čeh. Sledijo ga na potu čez Gor. Ig. Makovskiju se je najbrže zmešalo.

— **„Sokolstvo“.** Kakor smo svoj čas že poročali, je hrvaško Sokolstvo letos nameravalo prirediti svoj zlet v Zader, glavno mesto Dalmacije. Časopisi poročajo, da je vlada zlet prepovedala iz ozirov, ki jih ima vlada vedno pri roki, kadar druzega ne ve povedati, na javni mir in red. V Zadru prebiva namreč še peščica priseljenih Italijanov, in tem na ljubo domačini ne smejo na svojih lastnih tleh prirejati shodov in zletov. Sokolstvo je gotovo vzvišeno nad tem, da bi brez povoda napadalo mirnega meščana, pa naj tudi pripada drugi narodnosti. Ako pa imajo taki privandranci drznost motiti domačine na njihovih shodih, potem naj trpe za to drznost. Sicer pa bo vlada vendar še imela toliko moči, da bo znala ukrotiti

kakih pet „Katzelmacherjev“. Ako nima te moči, dovolj žalostno za njo. Pa seveda Italijan ali Nemec je vse kaj druzega kakor pa Hrvat ali Slovenec. Za Slovane so puške in bajoneti, za Italijane in Nemce pa — mazila.

Štajersko.

— **Zemlja je narodova moč.** Odvetnik dr. Kukovec v Celju je kupil na dražbi prodana posestva Nemca Wieserja v Hočah in Sv. Petru pod Mariborom za 42.000 K in jih prodal za lastno ceno slovenskim kmetom. Taki slučaji so pač redki pri nas, da bi kak rodoljub iz same ljubezni do naroda kupil posestvo v narodno izpostavljenih krajih in istega prodal potem slovenskim kupcem, ne da bi iskal pri tem kaj dobička. Zato pa zasluži tako nesebično in vrlo narodno delo tudi največje spoštovanje in priznanje. Ob jednem pa si moramo staviti vprašanje, če bi ne bilo mogoče, da bi si ustanovili mi Slovenci denarni zavod, ki bi na slovensko-nemško, oziroma slovensko-italijanski meji kupoval zemljišča in jih zanesljivim slovenskim rodbinam pod ugodnimi pogoji prodajal. Hrvati imajo v take svrhe svojo parcelačno banko, Čehi svoje zemljiške fonde in Nemci „Südmarko“ — edino mi, ki smo v največji nevarnosti, da izgubimo še to, kar imamo, nimamo, nobenega zavoda, ki bi nakupoval in prodajal zemljo iz narodnogospodarskih namenov.

— **Posredovalnica za službo in delo** ustanovi ptujska mestna občina, ki je seveda v nemških rokah. Enaka slovenska posredovalnica bi bila gotovo zelo potrebna.

— **Slovenski Gospodar** prinaša v zadnji številki sledeči „poziv na Slovence“: Politični nasprotniki delajo na vse mogoče načine, da bi potisnili slovensko mejo prek Št. Ilja v Slov. goricah na jug do Maribora in do Drave. Nobeno sredstvo jim ni preostudno, samo da dosežejo svoj cilj. Začeli so delo, ki je povzročilo celo v nemških konservativnih krogih, ki pa v zadnjem času nam niso nič manj nasprotni v narodnem oziru, veliko nevoljo. Pošiljajo v šentiljsko občino samo pruske naseljnike — protestante. Treba je pazljivega in vstrajnega dela nasproti takim nakanam. Pozivljemo v prvi vrsti šentiljsko občino in pa Št. Iljčane, ki imajo še v srcu nekoliko ljubezni do lastne grude, da ne oddajo ne pedi zemlje tem tujcem. Naprosimo jih, da nam takoj naznanijo, če hoče kateri domačin prodati svoje posestvo, in nam javijo, če je mogoče kupiti kako drugo domačijo. Slovenske rodoljube po širni Sloveniji pa prosimo, da skrbe za to, da si tisti Slovenci, ki želijo nakupiti na tujem posestva, izberejo ravno ta kraj za svojo novo domovino. Bratje Kranjci! ki si hočete urediti novo gospodarstvo in si ustanoviti dobro ognjišče, zglasite se! Zemlja je tukaj rodovitna, ki bode donašala dovolj dohodkov; vi pa bodete pravi obmejni stražniki, neustrašeni bojevniki za narodne svetinje. Na resno delo! Prosimo tiste, ki bi se hoteli naseliti v Št. Ilju in nad Mariborom, da se zglase v uredništvu „Slov. Gospodarja“, ki hoče voditi to akcijo. Druge liste pa prosimo, da nas podpirajo z objavo naših pozivov v tej zadevi.

— **Svoji k svojim?!** Iz krogov slovenskih obrtnikov v Celju se nam poroča: Nasproti našemu ljudstvu vedno kličemo: drži se gesla „svoji k svojim“, kupuj le pri slovenskih trgovcih in obrtnikih itd. Naši politiki iz polpreteklih let posebno so v tem oziru mislili, da so bogvekaj storili. Zdaj pa idite, gospod urednik, po Celju, ter postojte tuintam pred raznimi nemškimi trgovinami: naše „narodne“ dame vam švigajo iz ene nemške trgovine v drugo. Pribijte vendar enkrat to sramotno dejstvo! Če so nas zvabili sem v Celje pred desetletji ti ljubi „narodnjaki“, zakaj pa ne spolnujejo tudi svoje narodne dolžnosti nasproti nam? Na koga pa se naj še opiramo, če ne na celjske Slovence? Potem so pa še hudi, če vse to vidimo in jim pri tem položaju ne moremo in nočemo delati globokih poklonov in ob raznih prilikah štafaže.

— **Akademična svoboda na graškem vseučilišču in Slovenci.** V soboto, dne 16. t. m. se je imela vršiti na graškem vseučilišču promocija enega izmed članov klerikalno-nemškega akademičnega društva „Carolina“. Ker se je bilo bati nemirov, je rektor že dan preje dal nabiti na črni deski v avli poziv na dijaštvo, v katerem apelira na čut spoštovanja svobode in izjavlja, da bi moral vzeti v slučaju kakih izgredov zanaprej vsem promocijam pravico javnosti. Kakor znano, stoje nemški svobodomiselni dijaki na stališču, da ne puste članov klerikalnih akademičnih društev v čepicah na univerzo, češ, da so si klerikalni dijaki po krivici prilastili njih kroj, ker so njihove intencije popolnoma drugačne.

Že okolo poludvanajste ure pa je prišla pod vodstvom znanega drž. in dež. poslanca Hagenhofer-ja velika množica s palicami in dežniki oboroženih kmetov pred univerzo, ki so hoteli kot gostje prisostovati promociji Karolinca z namenom, da ščitijo Karolince v kroju in čepicah pred napadom buršev. Ti so pa že prej zasedli glavna vrata in sprejeli kmete z žvižganjem in zasramovalnimi klici, na kar se je vnela običajna rabuka, ki je trajala skoro 10 minut; med tem časom so si nemški bratci med seboj nekoliko butic zrahljali in tekla je na obeh straneh kri. Temu boju je napravila konec policija, katera je seveda v prvi vrsti branila napadalce — svobodomiselne nemške dijake. Ko so ob eni uri prišli Karolinci in „voller Wichs“, bi se bil pretep kmalu zopet ponovil; toda vsled energičnega nastopa rektorja ni prišlo do spopada, ampak so Karolinci odšli in napravili demonstrativen „bumel“ po mestu. Sedaj pa k slovenskim dijakom. Ti so pa v veliki večini ostali popolnoma nepristranski, ker smatrajo boj za čepice in barve med nemškim dijaštvom za njihovo interno zadevo. Izjemo je napravilo samo nekaj slovenskih in pa hrvatskih dijakov, ki so čutili potrebo, pri izgredih asistirati buršem z besedo in z dejanjem. Glede hrvatskih dijakov pripomnimo samo to, da so isti pred nedavnim časom, ko se je šlo za veliko slovensko akcijo, izjavili, da se je nemorejo udeležiti, ker se smatrajo na graški univerzi samo za goste, sedaj pa, ko se je šlo za interno nemško zadevo, pa niso poznali teh obzirov. Res, lepa doslednost! Tudi naše časopisje se je že obširno bavilo s to zadevo in imamo glede te afere seveda dva popolnoma nasprotna tabora; na eni strani se smatra udeležba slovenskih visokošolcev za skrajno sramotno in hlapčevsko, na drugi strani se pa ravno ti dijaki poveličujejo kot pravi junaki, ki se bore za svobodo in napredek. Po našem mnenju se mora s stališča pravičnosti najstrožje obsojati nastop buršev proti „Carolini“, posebno, ker smo Slovenci istotako brezpravni; na akademičnih tleh pa bi morali imeti po smislu zakonov vsi enake pravice in enake dolžnosti. Ti nemški burši nimajo niti pravice, da bi se zgražali nad kmeti, saj je bila ravno ta „svobodomiselna“ mladina med prvimi, ko je trebalo proti nenemškemu prebivalstvu in njega akademični mladini ščuvati nemško javnost in pritiskati na nemške poslance, da so tudi v parlamentu nastopili z vso silo proti upravičenim zahtevam Slovanov! Niso li ravno nemški dijaki po raznih univerzah že tolikokrat z brahijalno silo nastopali proti slovanskim dijakom in jim na ta način dokazovali, da so le-ti le tujci, gostje, katere se samo trpi na teh univerzah! In za tako svobodo naj se naša mladina poteguje, za svobodo, ki daje buršem svobodo za preganjanje, zatiranje in preziranje slovanskega dijaštva!? In slednjič, kje so bili ti hvalisani napredni „burši“, ko se je na tako skrajno barbarski in sirov način kršila akademiška svoboda na zagrebški univerzi? Seveda to vseučilišče je, kakor se je še pred par dnevi izrekel „Grazer Tagblatt“ „evropski škandal“ in zato je najbolje, da izgine iz površja. In za take svobodomislece so šli hrvatski akademiki v boj! — Vse drugačno in popolno pravilno stališče je zavzelo dunajsko slovansko dijaštvo, ki je v zadevi generalne stavke nemškega naprednega dijaštva objavilo sledečo resolucijo: „Slovanska akademična društva, zbrana v komiteju slov. akad. društev na Dunaju, ne vidijo v sistiranju predavanja profesorja Wahrmunda dovoljnega vzroka za obširne in dalekosežne akcije, ker kršitev akadamične svobode očividno ni popolnoma gotova. Izjavljajo pa, da bodo vselej, kakor hitro bi se pripetila kršitev svobode v pouku in učenju, za to najodločneje nastopila. — Drugi vzrok zakaj se slovanski dijaki do zdaj niso udeleževali manifestacij nemških dijakov, je ta, da se do zdaj nemško dijaštvo ni na noben način izrazilo o eklatantni kršitvi akademične svobode na hrvatski univerzi v Zagrebu.“ In to je tudi naše mnenje. Umeva se pa, da najodločnejše obsojamo postopanje nemških klerikalnih poslancev s splošnega stališča, ker so prignali in nahujskali množico ubogih in nerazumnih kmetov, da gre z brutalno, brahialno silo v boj za klerikalne strankarske interese, ker se poslužujejo ubogega nerazsodnega ljudstva v maščevalne namene nad visokošolci, ker so le-ti bili dosedaj po večini najodločnejši in najstrastnejši nasprotniki klerikalizma. Vmešavanje v bitko, ki jo bijejo nemški dijaki za svobodo visokih šol za nas Slovence zato ni priporočati, ker bodo ravno sedaj okusili nemški burši sami na sebi, kako bridko je, ako hoče nasprotna sila ugnobiti to svobodo. Okusili bodo na sebi, kar so že opetovano prizadevali nam!

Primorsko.

— **Germanizacija na državni železnici.** Železniški minister dr. Derschatta pokazal je zopet svojo naklonjenost napram primorskim Slovencem s tem, da je namestnikom personalnega referenta pri prometnem oddelku ravnateljstva c. kr. drž. železnic imenoval revidenta Bierhandla na Dunaju. To imenovanje je nov škandal, ki je le simptom germanizatoričnih namer železniškega ministrstva. Pripominjamo, da je mesto personalnega subreferenta velikanske važnosti, ker mu je izročena usoda nešteto uradnikov in uslužbencev, ki so skoraj vseskozi Slovenci. Dotični uradnik pa ni vešč niti enega deželnega jezika in je znan pangerman, kar mu je ravno pripomoglo do imenovanja. Preskočil je novoimenovani uradnik vse višje revidente, izmed katerih so bili nekateri izvrstno kvalificirani. Tega škandala, ki je že prava zloraba državne uprave v strankarsko politične namene, si ne damo zlepa dopasti. Opozarjamo za sedaj naše poslance, da posvetijo tej stvari svojo pozornost, ako niso tega še dosedaj storili.

— **Oskrunjeval** je katehet na ljudski šoli v Miljah blizu Trsta učenke 3. razreda, 9 do 11 letne deklice. Stvar preiskuje sodnija.

---

* **Jubilejska razstava v Pragi 1908.** Industrialna razstava v Pragi bode zavzemala celo poletje 1908. leta. Razstava, ki so jo nameravali prirediti na Dunaju, se je morala popolnoma umakniti velikanski praški razstavi. Cesar je obljubil svoj prihod v Prago in navojvoda Franc Ferdinand je prevzel protektorat. Praška trgovska zbornica je žrtvovala vse, da bi otvorila jubilejsko razstavo kot velikansko, impozatno manifestacijo trgovstva in industrije obeh narodnosti, ki sta zastopani v trgovski zbornici. Jubilejska razstava naj pokaže, kakšen vpliv je imela konkurenca obeh narodnosti na gospodarski razvoj na Češkem. V vseh komitejih so zastopani Čehi in Nemci. Glede napisov je tu vsakemu prosto dano, da se poslužuje kateregakoli jezika hoče, samo napisi, ki jih preskrbi vodstvo samo so v obeh jezikih. Kar se tiče organizacije razstave, je vredno omeniti, da bazira na mnogih novih principih. Eden najbolj važnih je, da je razstava stogo sistematiško razdeljena, vsled česar bodo sorodni industrialni oddelki tvorili posamezne skupine; vsaka važnejša skupina ima svoj paviljon in le izjemoma so nekatere manjše skupine v enem paviljonu. Praška jubilejska razstava ne tvori torej nikake centralne-industialne palače, torej nikakega velikanskega poslopja, v katerem bi bile različnejše stvari ena poleg druge razstavljene, tako da bi obiskovalec kmalu ves pregled izgubil in ves zmučen zapustil tako veliko poslopje, v katerem je mnogo interesantnih stvari pregledal. Omenjena sistematiška razdelitev razstave ter razdelitev posameznih skupin po paviljonih olajša pregled cele razstave ter da priliko obiskovalcu, da lahko hitro najde stvari, ki njega zanimajo. Da bode ta razstava zadovoljila vse obiskovalce, zato je porok velikanska industrija na Češkem. Izmed važnejših produkcij ne manjka tu skoro nobena in mnogo tovarn, ki se bodo udeležile razstave prekaša vsa enaka podjetja v Avstriji in mnogo tudi v celi Evropi. Tako so zastopane tu največji mlin v Avstriji, največja tovarna za sladkor, največja tovarna za špirit, največja pivovarna, največja tovarna za stroje, za vagone itd. Prostor, ki ga zavzema razstava, je velik 400.000 m², trg. zbornica je postavila 22 velikih paviljonov, razen tega pa še okolo 100 manjših paviljonov. V paviljonu za stroje je zastopanih 100 tvrdk, razstavljeni so tu tudi velikanski stroji za tovarne, tako na primer je eden stroj za tovarno za špirit 24 m visok. Otvorjena je bila razstava 14. t. m. Zanimanje za razstavo je velikansko, kar kaže že število obiskovalcev — od 14. t. m. do 18. t. m. je obiskalo razstavo okolo 150.000 ljudi; pripomniti pa je še treba, da razstava še niti popolnoma gotova ni, kar bode šele enkrat v začetku junija. Razstava sama na sebi pa tudi to zanimanje zasluži, kajti kaj tako krasnega, kaj tako fino izvedenega Praga še ni imela. Skozi glavni vhod pridemo takoj v Pergolo, prostor, ki je popolnoma od cvetlic in dreves obdan in je takorekoč cvetlična dvorana razstave. Od tu vidimo že prvi veliki prostor razstave pred seboj, ki obstoja iz samih prekrasnih nasadov, ki človeka popolnoma očarajo. Ravno nasproti glavnemu vhodu je glavna palača razstave, ki zavzema 13.000 m². Postavljena je bila že leta 1891., kjer je bilo takrat največ stvari razstavljenih, pri letošnji razstavi pa zavzema samo stvari, ki se tičejo prometa, dalje socialno-politično ekspozicijo, tekstilno industrijo in instrumente. Na levo in desno se pa razprostirajo zopet drugi paviljoni, ki zavzemajo med različnimi nasadi velikanski prostor. Cela razstava je nekaj izvenrednega in vredna, da si jo ogleda vsakdo, komur to dovoljuje čas in pa gmotno stanje.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Notranjepolitični položaj še vedno jako neugodno vpliva na borzo in je vsako delovanje skoro popolnoma ponehalo. Na bančnem trgu se je kazalo večje zanimanje samo za akcije zemljiške banke. Industrijske vrednote so stale še vedno pod neugodnim vplivom inozemskih poročil. Notiralepa so kreditne akcije 633·—, ogrska kreditna banka 751·50, bančno društvo 521·—, zemljiška banka 441·75, državne železnice 695·25, lombardi 135·25, alpinske montanske akcije 688·—, ruska renta 96·25. Bančna obrestna mera $4\frac{1}{2}$%, privatni diskont, $3\frac{11}{16}$ daljši $4\frac{1}{2}$ do 5%.

Promet s pridelki.

Ne glede na to, da se glasijo poročila iz severoamerikanskih trgov vedno ugodnejše. cene tu še vedno niso poskočile. Ogsski mlini eo svoje delovanje skoraj popolnoma ustavili, čeravno so ponudbe v pšenici zopet padle za 10 v. Ravnotako je padla cena rži, ovsa in koruze zopet za 5 v.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška 76 do 79 kg K 12·20 do K 12·75, slovaška 77 do 81 kg K 11·70 do K 12·20; nižeavstrijska in moravska, K 11·50 do K 11·80.

Rž, slovaška 72 do 75 kg K 10·65 do K 10·70; peštanska 72 do 75 kg K 10·65 do K 10·90; avstrijska 72 do 75 kg K 10·65 do K 10·90; ogrska 72 do 74 kg K 10·55 do K 10·80.

Ječmen moravski K 8·30 do K 8·65, slovaški K 7·50 do K 8·60.

Koruza, ogrska K 6·80 do K 7·—.

Oves, ogrski izjemne vrste K 8·15 do K 8·50; prve vrste K 7·90 do K 8·15.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 60·60 D, K 61·40 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 98·— D, K 99·—.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 67·75 do K 68·—.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11·50 do K 12·— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso	prednje	K	0·72	do K	1·52
„ „	zadnje	„	1·—	„ „	1·80
telečje „		„	0·76	„ „	1·70
svinjsko „	ogrsko	„	1·20	„ „	1·70
ovčje „		„	1·12	„ „	1·20

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 68·— D, K 69·— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 33·50 D, K 34·— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 58·— D. K 59·— B ab Dunaj. Cena nespremenjena.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 79·25 B K 80·75 B, kristalni sladkor prompt K 69·50 D, K 70·—, ab Dunaj.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average B 47·— D; K 48·— B; Santos Perl Good K 51·— D; K 52·— K prompt od Trsta. Tendenca mirna.

Glasovi odvetniških in notarskih uradnikov.

Nekoliko replike.

V zadnjih glasovih smo priobčili odgovor g. dr. H. Tume na našo brošuro in smo nato dobili od več strani članke, ki se pečajo s tem odgovorom. Vsi dopisniki so precej edini v tem, da je vobče odgovor g. dr. Tume prav simpatičen.

To se pravi, mi smo že tako otrpli, da pozdravljamo vsako, še tako malo dobrohotnost od strani naših šefov. Nekaj njegovih besed je prav toplih in dobrohotnih. Vsaj toliko resničnih in poštenih besed še ni čulo uho slov. odvetniškega in notarskega uradnika iz ust enega svojih šefov. Kdo izmed teh nam je doslej priznal vsaj toliko pravic? — in trdimo celo, da bi bil g. dr. Tuma — sodeči po njegovih izvajanjih — prav dober vzor našim šefom. Ako nam prizna celo 300 K mesečne plače, potrebo tritedenskega dopusta in ako trdi, da bi vsprejel dobro podkovanega in moralnega pisarniškega vodjo kar za svojega tovariša, tedaj moramo imeti pred takim šefom odkritosrčno spoštovanje. Ravno radi tega pa ne gre uporabljati običajni časnikarski ton proti mnogoterim njegovim hudim očitkom, proti njegovim ne povsem točnim informacijam o našem stanu in naših razmerah, proti njegovemu prečudnemu mnenju o naši nesposobnosti do organizacije in proti njegovemu potvarjanju oziroma neumevanja besedila prologa in njegovega namena. Hočemo biti kolikor mogoče zmerni. Toda k stvari.

Vobče navajamo, da če bi šlo za odkrivanje naših ran v kak znanstveni namen, in ne le vzbuditi pozornosti neposredno pred tako važnim momentom, odločujočim vsprejem našega stanu v znano zakonsko predlogo, tedaj bi se gotovo ne poslužili tako kratke in suhe oblike prologa. Če bi pa veljalo spraviti na papir celo razpravo o našem stanu, z vsemi detajli vred, podkrepljenimi s sodobno socialistično vedo, za vse to bi bilo očividno potrebno najmanj desetkratne obsežnosti naše brošure. Vse to smo prav dobro vedeli. A naš namen je očividno drug: h o t e l i s m o v k o l i k o r m o ž n o k r a t k i o b l i k i o z n a č i t i n a j k r i č e č e j š a p o g l a v j a n a š e g a ž i v l j e n j a. Večja obsežnost izvajanj bi našemu namenu le škodila, ker bi sicer brošure nikdo ne čital. Čas je drag in malo ga je bilo. In kar je glavno s v o j n a m e n s m o d e l o m a ž e d o s e g l i. Umevno je, da se v prologu ne more iti v podrobnostih na dno stvarnega položaja in da mora končno ostati vsako pregrizovanje in potvarjanje besed takega prologa, očitki o njegovi netočnosti, o njegovi naivnosti itd. — udarec po vodi. Tak je bil tedaj udarec g. dr. Tume. Ne srdimo se zaradi tega, marveč postavljamo ta slučaj na rovaš nesporazumljenja.

Drage volje pritrjujemo trditvi g. dr. Tume o ženi. Vsakdo, ki je količkaj okusil grenkosti življenja, bo vedel, da se najčešče ravno pod svilo skriva puhla poza ženskih kreposti. Vemo, da zamore postati vsakomur dobra soproga tudi dekle v raševini in vemo, da vse to seciranje in modrovanje o kakovosti žene in razmerju med njo in možem, ne spada v prolog take brošure. Ako pa je g. dr. Tuma mnenja, da se nam cede sline po slini, se silno moti. Prav radi vzamemo nase njegovo pomoto, ako je besedilo tako razumel. Pribiti smo le hoteli, d a s e s o l i c i t a t o r z m e s e č n o p l a č o 1 4 0 K s p l o h n e m o r e ž e n i t i, t u d i n e s p u n c o v r a š e v i n i. Ali ne pritrjujete Vi sami temu mnenju, gospod doktor? Ali pa ni to vprašanje eno najbolj perečih našega stanu in zakaj bi se to dejstvo sploh ne smelo vsprejeti v prolog?

Neovrgljiva, in če jo g. dr. Tuma še tolikokrat zanika, je naša trditev, da ima lahko najzanikrnejši in omejeni trgovski in obrtniški vajenec veselo zavest o mogočnosti svoje samostojnosti, dočim je eden izmed nas ne sme in ne more imeti. Tu so menda vsaki dokazi odveč. Ravno ta zavest je po našem mnenju tolikšnega pomena za takega vajenca in poznejšega pomočnika, da svojega bremena, za časa svojega službovanja niti ne čuti, in če makari nikdar ne pride na površje in do samostojnosti. P a z a v e s t g a d v i g a in če je človek iz takega stanu star tudi že 50 let, si še vedno lahko misli, morda bom pa vendarle kdaj svoj gospod.

Ne segamo po nemogočih stvareh, nismo pretencijozni in ne hrepenimo preko naših meja in zato navajamo, da bi vse naše zahteve in vse druge naše težnje po izboljšanju samoposebi odpadle, če bi vsi drugi šefi delili mnenje g. dr. Tume, da nismo „možički na vrvici“, da se nam mora odkazati določeni delokrog, da se nam prizna primerna plača in da se nas v obče primerno upošteva. Kako naj zahtevamo od svojih šefov celo kolegijalnosti, ko nam ne privoščijo niti človeške eksistence? Poznamo ljudi g. doktor, inteligentne in pridne, ki pa ne pridejo v svoji poziciji niti čez 160 K mesečne plače, mnogo njih pa niti do ne pride te. Seveda je mogoče, da bi eden ali drugi teh drugje dobil večjo plačo, a n a š b o j n i n a p e r j e n p r o t i o n i m š e f o m, s k a t e r i m i s e i z h a j a, t e m v e č p r o t i o n i m, k i s v o j e l j u d i i z k o r i š č a j o. In teh je mnogo, mnogo več nego onih, ki cenijo svoje pomočnike.

Res, naš stan nima dosedaj za samostojno eksistenco potrebne oblike in ta oblika je v to svrho neobhodno potrebna. I z l o č i t i s e m o r a m o i n z a o k r o ž i t i n a l a s t n i h t l e h. A kaj, vraga, nam pomagajo vse naše dobre misli, ko jih ima izmed nas po celem slovenskem jedva toliko človeško eksistenco, da se jih sešteje na prste ene roke. Približno dve stotini jih pa robota za pest bakra, nad katerim ugibajo začetkom meseca toliko časa, ali bi si kupili hrano ali obleko, da strkljajo končno vse te bakrene vrtalke — v gostilničarjev žep. Konec pa je — prazen želodec in strgan komolec.

Priznavamo, da je mnogo vzoka vse naše mizerije v socialnem redu. Strune so zopet enkrat napete, mnogo bolj kot kdaj poprej in v resnici ne pomaga nobeno trkanje na usmiljenost. In tega pisec prologa tudi ni storil, ampak le g. urednik naše brošure je imel toliko obzirnosti napram šefom, da je zadnji precej ostri stavek prologa črtal in ga nadomestil z apelom na njihovo krščansko usmiljenost. Morda je vedel, da je večino naših šefov še vedno boljše prositi s suženjskim poklonom, nego zahtevati svoje pravo z dvignjeno glavo. Poznamo pač „naprednjake“ in „svobomiselce“...

Prav odločno pa zavračamo očitek, da nismo sposobni za splošno organizacijo. Tukaj ste se korenito urezali. P o k a z a l i b o m o, d a s m o z m o ž n i z a s p l o š n o o r g a n i z a c i j o i n m o r d a c e l o n a t a k n a č i n, k i š e f o m n e b o v š e č.

In Vaše mnenje, da je prava bela vrana voditelj pisarne, ki je vsestransko sposoben, obenem pa tudi ponosen, da izvršuje vodstvo pisarne, ne da bi se bavil z različnim nabiranjem provizij itd.? — S tem ste izrekli o svojem stanu hudo obsodbo. Recimo, da bi bilo Vaše mnenje povsem točno, k d o p a j e k r i v t e v s e s t r a n s k e n e u s p o s o b l j e n o s t i, k o s o r a v n o d o b r i š e f i b e l e v r a n e, če se nas tako vsestransko tlači in odriva? Plača mundanta znaša dandanes še vedno le od 50 do 65 K, dasi si toliko prisluži tudi vsak poulični pometač. Takih in še slabejših slučajev Vam navedemo celo rešto če hočete. Poznan nam je slučaj, ko je tak mundant imel le 26 K mesečno in pa nekaj hrane, in jesti je moral v šefovi kuhinji s kuharico vred. Ta mundant je imel tri gimnazijske razrede. Ko se je nekoga drugega vprašalo ali pojde na naš zadnji shod v Ljubljani, je odvrnil, da ne more, ne da bi se zadolžil. Ta ima tudi tri gim. razrede in sijajno plačo 60 K. Malo razmotrivanja, prosimo! Ali ni prva stopnja vsakega poznejšega pisarniškega vodje mesto mundanta? Ali menite, da si bo tako siromašno plačani človek zanimal za stvar, ki jo opravlja, ko ti raje misli vsak trenutek: čimprej iz pisarne, tembolje? Kako naj si ohrani človek s praznim želodcem, od vseh zaničevan, še dobro voljo? Niti sit ne more biti, ker se zahteva od njega predvsem, da je čedno oblečen. Cestni pometač ima vsaj to prednost, da je lahko raztrgan. In od kod lov za provizijami itd.? Ali ne ravno vsled pomanjkanja gmotnih sredstev? In ta razvada, enkrat ukoreninjena, se tudi potem ne da iztrebiti, če se lahko izhaja brez njih. Ali menite, da ni mnogo takih šefov, ki namenoma trpe to gonjo za provizijami, češ potem mi vsaj plače ne bo treba zvišati. Ali menite, da ni dovolj takih šefov, ki nas naravnost tirajo v korupcijo, kakor n. pr. d a j i m v l a č i m o k l i j e n t e l o v n j i h o v e p i s a r n e, d a s e k l i j e n t e l i d o b r i k a m o i n p o p i v a m o ž n j o i n n a n j e s t r o š k e p o g o s t i l n a h!

Vsi ti Vaši očitki g. doktor, so naravnost nedopustni. Pravite, če se komu slabo godi, naj gre drugam. Sklicujete se le na plemenitejše šefe in poleg tega pravite, da so med nami dobri pisarniški voditelji bele vrane. Ali zamore tako govoriti socialist, ki je v polni meri izpraznil kupo trpkega življenja? Ali ne vidite, da bi se reklo po Vaši teoriji le krpati naše rane in ne zaceljati jih? K a k o n a j s e i z o b r a ž u j e m o s a m i, k a k o n a j s e d v i g n e m o s a m i i z t e g a b l a t a, č e n a m j e o d v z e t a v s a m o g o č o s t v t o?

M i z a h t e v a m o, d a s e v p r v i v r s t i v s t v a r i j o t o l i k š n i p o g o j i z a s p a s i n d v i g n e n j e n a š e g a s t a n u, d a n e b o v e č p r e h o d n i s t a n, a m p a k s t a n, v k a t e r e m b o m o v i d e l i s v o j o ž i v l j e n s k o n a l o g o i n e k s i s t e n c o.

Zato pa ne velja naš boj šefom, ki nas cenijo in ne potegujemo se za one tovariše, ki se jim godi „dobro“. P a č p a s e b i j e m o i n s e b o m o b i l i z o p e r v s o n e s n a g o, k i t l a č i, p a n a j s i b o d e v v r s t a h š e f o v a l i n a š i h t o v a r i š e v k v i š k u h o č e m o!

Zgodba je tale: V davnih dneh sta bivala gospodar in njegov pomočnik pod skupno streho in sedela pri skupni mizi in skledi. Seveda je ostal gospodar — gospodar. Dobro sta se zavedala, da ne moreta shajati drug brez drugega in za nas je to na celi zgodbi najvažnejše. Toda gospodarja so jele obhajati poželjivosti po moči in sijaju. Postal je pristaš kapitalističnih idej. Zavzemal je čimdalje več prostora pod svojim krovom, pri svoji mizi in skledi. Lepega dne pa se je njegov pomočnik znašel pred durmi. Ni vedel, kam bi položil odslej svojo trudno glavo, kje bi se odpočil in kje nasitil. Niti malo niso ganile gospodarja njegove mile prošnje. Kako tudi? Ta gospodar je začutil svojo premoč nad njim in njegove, prej le vroče želje po zlatu, so se izpremenile v strast in buknile so na dan z vso silo. Kako lepo se je kupičilo njegovo premoženje. Neizrečeno ga je vzradostil pogled na ta kup zlata. Od zgoraj doli se je ozrl na svojega pomočnika in dejal patetično: Ako bi tvoj dom ne bil pred mojimi durmi, bila bi gruča mojega zlata mnogo manjša. In zlato je vir svega dobrega na svetu. Zato, Bog živi narod in njegov naprcdek!...“

Glejta, po tej šabloni prakticira velika večina naših šefov.

H koncu naj še omenim, da mi je mnenje g. dr. Tume, da nimamo v liberalizmu prav ničesar iskati, nad vse prijetno. To je sicer zelo kočljiva točka in ne gre že sedaj pričenjati s politiko v naši organizaciji. Mi smo v tem oziru še vse preveč zaslepljeni in vem, da bi nastal nepotreben ropot, če bi se to zgodilo. Naše breme je tolikšno, da smo ga skoro pričeli ljubiti. Naša ustna so prirasla k biču. Pač pa svetujem, da pričnemo proučevati nas stan, njegovo stališče v sedanjem socialnem življenju in sredstva za uspešni boj proti našim tlačiteljem, skratka, da se zanimamo za socialna vprašanja. T u, m e n i m o, b i b i l p r i č e t e k n a š e g a v s t a j e n j a.

G. dr. Tuma pa vabimo kot človekoljuba, da se še večkrat oglasi med nami. Naj nam pomaga pri gradnji našega temelja in prepričani smo, da bo njegova nevera, ki jo goji do našega razvoja — postala vera!

Vse proti tlačiteljem in vse za tlačane.

Stenografski tečaj priredi z dnem 17. junijem t. l. od deželne vlade za Kranjsko dovoljeni zasebni učni zavod solicitatorja Josipa Christofa za začetnike in manj izurjene stenografe. Na ta tečaj opozarjamo vse one tovariše, ki se žele priučiti tesnopisja, s pribombo, da je lastnik zavoda pripravljen, tovarišem znatno znižati honorar, Poučeval bode strokovnjak-stenograf in je pričakovati, da se vsi tovariši, ki niso vešči stenografije, udeleže tega tečaja, ker stenografov vedno primanjkuje in bodo prišli časi, ko se sploh stenografije neveščih uradnikov nikjer ne bode sprejemalo. Prijaviti se je najpozneje do 15. junija t. l. v Škofjih ulicah št. 7, pritličje desno.

Društvena posredovalnca. Išče se za večjo odvetniško pisarno ravnatelj. Več se poizve pri dršteveni posredovalnici. Službo dobi tudi dobro kvalifikovan notarski solicitator. Nadalje je prostih več stenografskih mest.

Društvo je pridobilo 2 članici in šteje sedaj 136 članov in članic.

Nedeljski počitek se še vedno ne izvršuje v nekterih pisarnah. Med temi je tudi ljubljanska odvetniška pisarna dr. Ambroschitscha. Za danes povemo neposlušnim gg. notarjem in odvetnikom, da bode naše društvo preskrbelo ako nočejo sami, da se bode sklep odvetniške, odnosno notarske zbornice točno izvrševal. Izgovor, da prostovoljno prihaja uradništvo ob nedeljah v pisarno, ne drži, ker je taka prostovoljnost le navidezna, sicer pa tudi po sklepu zbornic nedopustna. Uradništvo ob nedeljah v pisarni nima opraviti nič, pisarna mora biti zaprta in si sme edino le šef pri zaprtih vratih privoščiti nekoliko dela tudi ob nedeljah.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

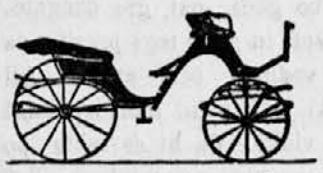

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča

izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po **30 vin.** se dobiva v knjigotržnici g. **Lav. Schwentnerja v Ljubljani.**

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Fr. P. Zajec

Ljubljana, Stari trg 26

priporoča svoj dobro urejeni **optični zavod,** kakor razna očala, ščipalce, daljnoglede, toplomerje, zrakomerje itd. — Očala in ščipalci se napravijo natančno po zdravniškem receptu.

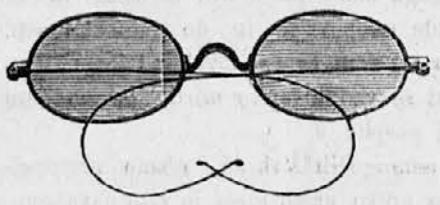

Velika zaloga raznih **žepnih in stenskih ur** zlatnine in srebrnine.

Ceniki za optično blago in separatni ceniki ur in zlatnine se razpošiljajo ranko.

Ustanovljeno 1842. Telefon štev. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: **Miklošičeva cesta 6** nasproti hotela „Union“.

Delavnica: **Igriške ulice 6 Ljubljana.**

FRAN JUVAN

posestnik valjčnega mlina v Srednjih Gameljnih nad Ljubljano

priporoča svoje

izvrstne mlinske izdelke.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje **hranilnih knjižic**; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje **vabil, pravil, plakatov, diplom,** ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna. Cene zmerne.

Učiteljska tiskarna priporoča vizitke in kuverte s firmo.

Prva

domača dolenjska žganjarna

Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno		K 1·— lit.	Tropinovec navad.		K 1·— lit.
„	III.	„ 1·10 „	„	III.	„ 1·10 „
„	II.	„ 1·30 „	„	II.	„ 1·20 „
„	I.	„ 1·50 „	„	I.	„ 1·40 „
Drožnik	III.	„ 1·30 „	Brinjevec	III.	„ 1·40 „
„	II.	„ 1·50 „	„	II.	„ 1·80 „
„	I.	„ 1·80 „	„	I.	„ 2·— „

Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = $^1/_{10}$ litra.

Specijaliteta **‚Slovenec‘** narodna grenčica narodni liker od K 1·10 do K 1·20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1·— do K 1·60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1·— do K 2·— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franko Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

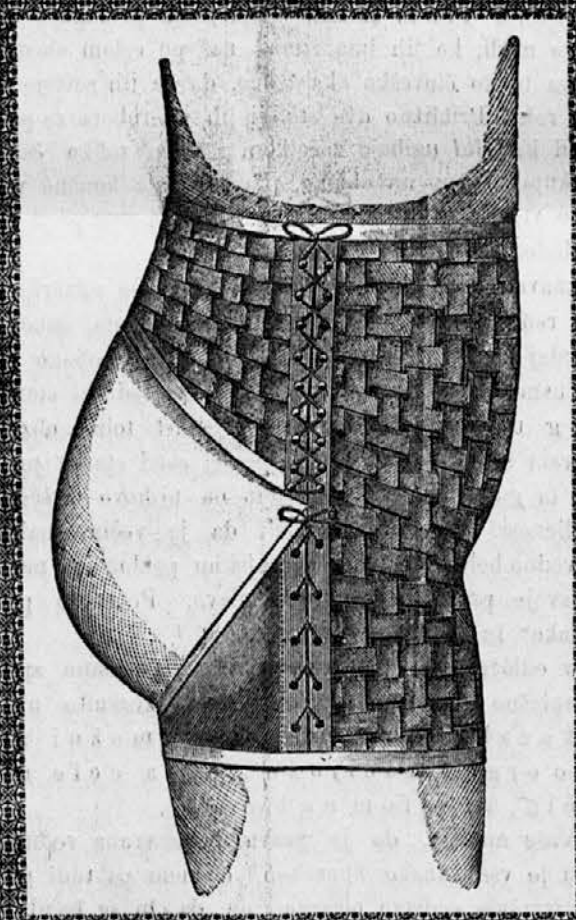

Izdelovatelja kirurg. instrumentov

Br. Hlavka, Ljubljana

atelje za ortopedične aparate in bandaže

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev aparatov za inhalacije s paro in mrzlo, sterelizirane obveze in pamuka, kakor tudi nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke, stvari in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumijevih posteljnih podložk. Vse bangade se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po odredbah p. n. gg. zdravnikov. — Zunanja naročila se točno in diskretno dopošiljajo.

Galvanični poniklovalni zavod z motornim obratom. Popravila se izvršujejo točno in ceno.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 **zidarsko, zarezno** in **vso drugovrstno opeko** v vsaki množini.

Podružnica v Celovcu

Delniška glavnica: **2,000.000 kron.**

Rentni davek plačuje banka sama.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani

priporoča: promese na 3% zem. kred. srečke II. em. po K 5·50, žrebanje 5. maja, glavni dobitek K 60.000·—
„ „ 3% zem. kred. srečke I. em. po K 5·—, žrebanje 15 maja, glavni dobitek K 90·000·—
„ „ 4% og. hipotečne srečke po K 4·—, žrebanje 15. maja glavni zgoditek K 70.000·—
„ „ og. premijske srečke, cele po K 12·—, polovice po K 7·—, žrebanje 15. maja, glavni dobitek K 200.000·—

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

po $4\frac{1}{2}$%

Podružnica v Spljetu

Reservni fond: **200.000 kron.**

Rentni davek plačuje banka sama.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!

Odgovorni urednik: Franjo Feldstein. Izdaja konzorcij „Slov. gosp. stranke“. Lastnina „Slov. gosp. stranke“. Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.